

ביפו, וזכינו לתשואות... בכל קיץ היתה משפחת קלווריסקי שוהה במטולה שבועות אחדים, ואז היו מגיעים עם כל כבודת הבית, כולל שתי פרות לחלב.

משבגרתי היה קלווריסקי לוקח אותי לעתים קרובות למסעותיו כמלווה, כשומר ראש. אשתו היא שעמדה על כך שלא ינוע בשטחים הערביים לבדו. הוא עצמו לא פחד משום דבר.

סיפורים רבים שמעתי מפיו בזמן רכיבה על סוסים בשבילים ובדרכים, ובשעות הרבות בהן שהה בביתנו בשיחה על כוס תה. לעתים מזומנות, אם אינני טועה אחת לשנתיים או שלוש, היה נוסע לצרפת, שם ניפגש עם הברון רוטשילד.

בין פקידי יק"א היה קלווריסקי אחד הבודדים, אולי היחיד, שהיה ציוני בתפיסת עולמו.

האחרים היו רובם פקידים שעשו עבודתם כפי שצו, ולא יותר מכך. לעתים קרובות דאגו לצנן את התלהבותו של הברון רוטשילד לגבי יישוב ארץ ישראל.

קלווריסקי היה שונה, והברון רוטשילד כנראה חש וידע זאת. הוא סיפר שהברון היה מזמין אותו אליו, פורס מפה גדולה של ארץ ישראל, היו יושבים יחד והברון היה מסמן באצבעו על המפה: הנה כאן יש מושבה, למה אינך קונה אדמה בסמוך? מה קורה באיזור זה, מהם הסיכויים במקום אחר, ושניהם היו רוקמים ביחד תכניות.

זכורה לי רשימה שכתב קלווריסקי על רכישת אדמת דלייקה,¹⁵ שבה תיאר איך בשעה שניהל משא ומתן עם השייח, ישבה הבדואית בפאתי האוהל שרה שיר ערש לתינוקה, מבכה את עזיבת המקום.

מנסיעותיו לצרפת היה חוזר תמיד עם חידושים חקלאיים. פעם אחת הביא מצרפת מדגרות קטנות, גודלן מטר-על-מטר ובהן מנורה לחימום הביצים. חילק את המדגרות האלה לאיכרים במטולה להחליף את הדוגרת המסורתית. האכרים, רובם השתמשו בארגז היפה לאחסון דברי תפירה והדוגרת המשיכה לקרקר בחצר.

אני זוכר גם זן מיוחד של תרנגולות, עופות גדולים וצבעם שחור, שהביא קלווריסקי מצרפת. לא תמיד היה מי שיקבל את החידושים והשכלולים...